

Datum
2020-10-07

Vårt diarienummer
ADM/2020:404

Ert datum
2020-07-17

Er beteckning
U2020/04134/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Promemorian Gymnasie- och gymnasiesärskolautbildning med specialidrott

2.3 Statsbidrag går endast till riks-idrotts-gymnasier och alla elever har inte rätt till inackorderingstillägg

I promemorian anges att en elev på en nationellt godkänd idrottsutbildning normalt tas emot i andra hand och i så fall inte har rätt till kommunalt stöd till inackordering enligt bestämmelserna i skollagen ([2010:800](#)).¹ I betänkandet *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* ([SOU 2020:33](#)) konstateras dock att det är vanligt förekommande att hemkommunen och anordnande kommun sluter samverkansavtal om just nationella idrottsutbildningar. Vidare framgår att en del kommuner lämnar stöd till inackordering även till elever som tagits emot i andra hand till sådan utbildning. Uppemot 20 procent, omkring 2 000 elever, av dem som har kommunalt stöd till inackordering läser också en nationell idrottsutbildning.²

Statligt inackorderingstillägg som administreras av CSN lämnas som utgångspunkt till elever i utbildningar hos enskilda huvudmän.³ Sådant inackorderingstillägg lämnas endast till elever som saknar en motsvarande utbildning på sin hemort, och som därför behöver ett eget boende på studieorten. Med motsvarande utbildning avses utbildning på samma nationella program och nationella inriktning. Hänsyn tas inte till om den valda utbildningen, till skillnad från samma program och inriktning på hemorten, också är en nationellt godkänd idrottsutbildning.⁴ CSN vill framhålla att statligt stöd till inackorderingstillägg i dagsläget endast lämnas till elever vid en nationellt godkänd idrottsutbildning hos en enskild huvudman, i de fall utbildningen ifråga samtidigt är ett nationellt program och en nationell inriktning som inte erbjuds på elevens hemort. Statligt inackorderingstillägg kan i dagsläget dock lämnas för utbildning vid ett riks-idrotts-gymnasium, även om samma nationella program och inriktning finns på den studerandes hemort.

¹ 15 kap. 32 § och 18 kap. 32 §.

² SOU 2020:33, sid. 446-449.

³ Flera ytterligare kategorier av elever kan också få stödet, se 2 kap. 2 § studiestödsförordningen ([2000:655](#)).

⁴ 2 kap. 1 § sista stycket Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6) om studiehjälp.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

I promemorian behandlas och avfärdas en möjlig lösning med fyra olika sorters idrottsutbildningar. CSN vill tillägga att en lösning med fyra olika sorters utbildningar även skulle skapa frågor om vilka av dessa fyra utbildningar som ska ge eleverna rätt till stöd till inackordering. En rätt till sådant stöd för varianter som inte är riksrekryterande skulle dessutom kunna innebära ett avsteg från de grundläggande principer för ett nytt studiebidrag till eget boende som föreslås i SOU 2020:33.⁵

I promemorian anges⁶ att det förekommer att nationellt godkända idrottsutbildningar tar emot elever från hela landet. CSN vill i sammanhanget påpeka att företeelsen enligt myndighetens erfarenhet är vanligt förekommande.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

CSN uppfattar att avsikten är att alla elever vid den nya typ av idrottsutbildning som föreslås i den nu aktuella promemorian vid behov också ska kunna få stöd till inackordering på studieorten. I betänkandet *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* (SOU 2020:33) föreslås att ansvaret för det kommunala stödet till inackordering flyttas över till CSN, som därmed föreslås få det samlade ansvaret för stödet till inackordering. Hur frågan om stöd till inackordering till elever vid den nya typ av idrottsutbildning som nu föreslås ska lösas är beroende av om förslagen i det nämnda betänkandet genomförs eller inte.

- *Om förslagen om studiebidrag till eget boende i SOU 2020:33 inte genomförs* Av 16 kap. 44 § 6, 15 kap. 32 § respektive 19 kap. 36 § 6 och 18 kap. 32 §§ skollagen följer att hemkommunen vid behov ska lämna kommunalt stöd till inackordering till elever som deltar i utbildning som det har fattats beslut om riksrekrytering för. Kommunalt stöd till inackordering kommer därför att kunna utgå till elever i den föreslagna nya gymnasieutbildningen och gymnasiesärskoleutbildningen med specialidrott, i de fall utbildningen har en kommunal huvudman.

För elever som ska delta i den nya utbildningen hos en enskild huvudman regleras rätten till statligt inackorderingstillägg i studiestödslagen ([1999:1395](#)), studiestödsförordningen ([2000:655](#)) och i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2001:6](#)) om studiehjälp. Enligt 1 kap. 5 § 5 CSNFS 2001:6 lämnas inackorderingstillägg om utbildningen är riksrekryterande enligt 5 kap.

⁵ Se sid. 716-717.

⁶ Sid. 46.

gymnasieförordningen ([2010:2039](#)). I de fall förslagen om ett nytt samlat studiebidrag till eget boende i betänkandet *Gemensamt ansvar* [...] inte skulle genomföras, behöver denna bestämmelse ses över. Dels bör undantaget avgränsas till att endast gälla utbildning som *motsvarar* en riksrekryterande utbildning. Dessutom bör undantaget för sådana utbildningar uttryckas på förordningsnivå, exempelvis genom ett tillägg i 2 kap. 2 § studiestödsförordningen.

- *Om förslagen om studiebidrag till eget boende i SOU 2020:33 genomförs*
Enligt förslagen i betänkandet ska ett nytt studiebidrag till eget boende kunna lämnas även om en motsvarande utbildning finns på den studerandes hemort om utbildningen är riksrekryterande enligt 16 kap. 45 §, 17 kap. 20 § eller 19 kap. 37 § skollagen.⁷ Dessa bestämmelser i skollagen tar enbart sikte på utbildningar hos kommunala huvudmän. För att undantaget ska bli tillämpligt även för den nya typen av idrottsutbildning hos en enskild huvudman krävs hänvisningar till ytterligare bestämmelser i skollagen. För att även omfatta utbildning hos enskilda huvudmän, som utgör en avvikelse i form av en utbildning som motsvarar en riksrekryterande utbildning, bör hänvisningar göras till 16 kap. 13 § och 19 kap. 12 § skollagen. Betänkandets förslag till ny 2 kap. 8 d § studiestödsförordningen kan därmed förslagsvis justeras enligt nedan.

Förslag i SOU 2020:33

CSN:s förslag

2 kap.

8 d §

Även om en motsvarande utbildning finns på den studerandes hem-ort, får studiebidrag till eget boende lämnas om

1. utbildningen är riksrekryterande enligt 16 kap. 45 §, 17 kap. 20 § eller 19 kap. 37 § skollagen (2010:800),
2. utbildningen i huvudsak är skolförlagd medan motsvarande utbildning på hemorten är en gymnasial lärlingsutbildning,
3. eleven är en utlandssvensk elev enligt 29 kap. 7 § skollagen,
4. ett skolbyte inte kan ske utan väsentlig olägenhet för den

Även om en motsvarande utbildning finns på den studerandes hemort, får studiebidrag till eget boende lämnas om

1. utbildningen är riksrekryterande enligt 16 kap. 45 §, 17 kap. 20 § eller 19 kap. 37 § skollagen (2010:800), *eller en sådan utbildning hos en enskild huvudman som omfattas av ett beslut enligt 16 kap. 13 § eller 19 kap. 12 § skollagen,*
2. utbildningen i huvudsak är skolförlagd medan motsvarande utbildning på hemorten är en gymnasial lärlingsutbildning,

⁷ Förslaget till ny 2 kap. 8 d § studiestödsförordningen, se SOU 2020:33, sid. 68

- studerande, när han eller hon får en ny hemort eller när hans eller hennes skola flyttar efter att de aktuella studierna har påbörjats, eller
5. omständigheter i den studerandes skolmiljö innebär att han eller hon inte kan delta i en motsvarande utbildning på hemorten.
3. eleven är en utlandssvensk elev enligt 29 kap. 7 § skollagen,
 4. ett skolbyte inte kan ske utan väsentlig olägenhet för den studerande, när han eller hon får en ny hemort eller när hans eller hennes skola flyttar efter att de aktuella studierna har påbörjats, eller
 5. omständigheter i den studerandes skolmiljö innebär att han eller hon inte kan delta i en motsvarande utbildning på hemorten.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

I promemorian föreslås att det i skollagen ska förtydligas att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader för individuell idrottsutrustning och liknande. Vidare att huvudmannen kan besluta om att befria eleven eller dennes vårdnadshavare från detta ansvar, om de av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. Huvudmannen ska då stå för kostnaden. Huvudmannens beslut i denna fråga föreslås kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.⁸

CSN konstaterar att förslaget kan komma att leda till att huvudmännen för de föreslagna idrottsutbildningarna får ta emot ett stort antal ansökningar från elever och vårdnadshavare om befrielse från kostnadsansvar. En bedömning av huruvida eleven eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för en viss kostnad innebär vidare svåra avvägningar. Det kan exempelvis argumenteras att endast ett fåtal elever och vårdnadshavare kan anses ha möjligheter att finansiera större kostnader, som exempelvis inköp av en häst på elitnivå. I avsaknad av bestämmelser om särskild kompensation till huvudmannen för ansvaret för sådana kostnader finns samtidigt incitament för ytterst restriktiva bedömningar. CSN anser därför att det kan finnas anledning att i den fortsatta beredningen utveckla de tänkta bedömningsgrunderna och dessutom belysa finansieringsfrågan.

Konsekvenser

I promemorian beräknas kostnadsförändringarna för kommunalt stöd till inackordering utifrån uppgiften om att stöd normalt lämnas med 1 500 kronor per månad under tio månader om året. Enligt den undersökning som

⁸ Promemorian, avsnitt 4.11.

redovisas i SOU 2020:33 utgår sådant dock med i genomsnitt 1 730 kronor per månad under normalt nio månader per år.⁹

Promemorian beaktar inte det förhållandet att förslagen sannolikt även leder till kostnadsökningar inom det nuvarande statliga inackorderingstillägget. Detta eftersom sådant stöd, som CSN uppfattar förslagen i promemorian, som huvudregel ska kunna betalas ut till elever i den nya typen av idrottsutbildningar som har en enskild huvudman.

Enligt förslagen i SOU 2020:33 ska ett nytt studiebidrag för eget boende ersätta dagens kommunala och statliga stöd till inackordering. Det nya studiebidraget föreslås lämnas med ett belopp som uppgår till 2 350 kronor per månad.¹⁰ CSN vill därför framhålla att införandet av ett nytt studiebidrag till eget boende tillsammans med en ny form av idrottsutbildning kan leda till betydligt större kostnadsökningar, än som beräknats i promemorian.

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Carlsson efter föredragning av utredaren Joacim Strömblad. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklaren Anna Kammerstad, utredaren Viktoria Sarwien och studiestödsutredaren Marlene Westerberg deltagit.

Jeanette Carlsson

Joacim Strömblad

⁹ Betänkandet sid. 444 och 461.

¹⁰ Betänkandet sid. 731-732.